

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

שם השיעור: מאבק יעקב והמלאך: צליעה, ברכה ועלות השחר (שיעור מס' 50)

שם המרצה: יונתן גרוסמן

ניסיון פיוס (לב, יד-כב)	הכנות למלחמה (לב, ח-י)	
<p>ויקח מן הכא כִּדּוֹ מִנְחָה לַעֲשׂוֹ אָחִיו. עֲזִים מְאִתִּים וּתְנִשִּׁים עֲשָׂרִים רְחֵלִים מְאִתִּים וְאַיִלִים עֲשָׂרִים. גְּמֵלִים מִיִּנְיֹקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים פְּרוֹת אַרְבַּעִים וּפְרִים עֲשָׂרָה אֲתֹנֹת עֲשָׂרִים וְעִזִּים עֲשָׂרָה. וַיִּתֵּן בְּיַד עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבָדוֹ וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו עֲבְרוּ לִפְנֵי וְרֹנֵחַ תְּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר.</p>	<p>וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצָּר לוֹ וַיִּחַץ אֶת הָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבְּקָר וְהַגְּמֵלִים לִשְׁנֵי מַחֲנֹת</p>	<p>תגובת יעקב: מחנה ומנחה</p>
<p>וַיִּצוּ אֶת הָרֵאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגְּשֶׁה עֲשׂוֹ אָחִי וּשְׂאֵלָה לֵאמֹר לְמִי אַתָּה וְאַנָּה תִּלְדָּה וְלְמִי אֵלֶּה לִפְנֵיהֶ. וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לִיעֲקֹב מִנְחָה הוּא שְׁלוּחָה לֵאדְנִי לַעֲשׂוֹ וְהִנֵּה גַם הוּא אֲחֵרִינוּ. וַיִּצוּ גַם אֶת הַשְּׂנִי גַם אֶת הַשְּׁלִישִׁי גַם אֶת כָּל הַהֲלָכִים אַחֲרֵי הָעֲדָרִים לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה תִּדְבְּרוּן אֶל עֲשׂוֹ בְּמִצְאָכֶם אִתּוֹ. וְאָמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עַבְדְּךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ כִּי אָמַר אֲכַפְרָה פְּנֵיו בַּמִּנְחָה הַהֲלָכָה לִפְנֵי וְאַחֲרֵי כֵן אֲרָאָה פְּנֵיו אוֹלֵי יֵשׂא פָּנָי. וַתַּעֲבֵר הַמִּנְחָה עַל פְּנָיו</p>	<p>וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֶל הַמִּנְחָה הָאִחַת וְהִכְהוּ וְהָיָה הַמִּנְחָה הַנּוֹשָׂא לְפִלְטָה.</p>	<p>ביאור פעולת יעקב</p>
	<p>(י) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְכֶם וְאֵלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֵל אֵלֵי שׁוֹב לְאַרְצָה וְלִמְוֹלְדֹתָהּ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ. קִטְנֹתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמִת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ כִּי בְּמִקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הֵייתִי לִשְׁנֵי מַחֲנֹת. הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֲשׂוֹ כִּי יֵרָא אֲנֹכִי אִתּוֹ פֶּן יָבוֹא וְהִפְנִי אִם עַל פְּנֵים...</p>	<p>תפילה</p>
<p>וְהוּא לֵן בְּלִילָה הוּא בַּמִּנְחָה.</p>	<p>וַיִּלָּן שָׁם בְּלִילָה הוּא</p>	<p>לינה בלילה</p>

רשב"ם לבראשית ל"ב, כג:

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

"ויקם בלילה הוא – נתכוין לברוח דרך אחרת לפיכך עבר הנחל בלילה, כמו שמצינו בדוד בברחו מפני אבשלום בדרכים הללו של ירדן ומחנים שעבר יעקב, ובלילה כמו כן... העביר כל אשר לו שלא היה עוד לעבור אלא הוא לבדו, ורצה לעבור אחריהם כדי לברוח דרך אחרת, שלא יפגשנו עשו נתכווין".

"ויאבק מלאך עמו שלא יוכל לברוח ויראה קיום דברו של הקב"ה שלא יזיקהו עשו".

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

הושע י"ב, ד-ה

"בִּבְטֹן עֵקֶב אֶת אֶחָיו / וּבְאוֹנוֹ שָׂרָה אֶת אֵל-הַיָּם.¹

וַיִּשָׂר אֶל מְלֶאכֶד וַיִּכְלֵ / בְּכֶה וַיִּתְחַסְּנוּ לוֹ

בֵּית אֵל יִמְצְאוּנוּ / וְשָׁם יִדְבַר עִמָּנוּ."

"ויאמר... ויאמר"

• אנשי סדום ללוט – בראשית י"ט, ט:

"ויאמרו גֹּשׁ הֶלְלָהָ / וַיֹּאמְרוּ הָאֱחָד בָּא לְגוֹר וַיִּשְׁפֹּט שְׁפוֹט עֵתָה נָרַע לָךְ מִקֶּהם."

• המלאך להגר – בראשית ט"ז, ט-יא:

"ויאמר לָהּ מְלֶאכֶד ה' שׁוּבִי אֵל גְּבַרְתֶּךָ וְהִתְעַנִּי תַחַת יְדֵיָהּ / וַיֹּאמֶר לָהּ מְלֶאכֶד ה' הַרְבֵּה אַרְבֵּה אֶת וַרְעֶךָ וְלֹא יִסְפַּר מְרֹב / וַיֹּאמֶר

לָהּ מְלֶאכֶד ה' הִנֵּךְ הָרָה וַיִּלְדֶּת בֶּן וְקָרְאת שְׁמוֹ יִשְׁמַעְעָל כִּי שָׁמַע ה' אֵל עֲגִיבָה."

• לבן ליעקב – בראשית ל', כה-ל:

יעקב והמלאך	יעקב ולבן (ל, כה-ל)	
וינתר יעקב לבדו...	ויהי פֶּאֶשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף	רקע
ויאמר שלחני כי עלה השחר ולא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתֵּנִי.	וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל לְבֶן שִׁלְחָנִי וְאַלְכָה אֵל מְקוֹמִי וְלֹאֲרָצִי.	בקשת יעקב – "שלחני"
ויאמר לא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתֵּנִי.	וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְבֶן אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחְשָׁתִי וַיִּבְרַכְנִי ה' בְּגִלְגָּלָה.	סירוב (כי יש עם יעקב 'ברכה')
ויאמר אליו מה שָׁמַךְ... לא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שָׁמַךְ..	וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׂכָרְךָ עָלֵי וְאַתָּנָה	אמירה נוספת של המסרב
וישאל יעקב ויאמר הגידה נָא שָׁמַךְ... וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם.	וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַתָּה יִדְעָתָ אֶת אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ וְאַתָּה אֲשֶׁר הָיָה לָךְ אֲשֶׁר הָיָה מִקְנֶךָ אִתִּי. כִּי מֵעַט אֲשֶׁר הָיָה לָךְ	הסכמת יעקב (עם 'ברכה')

¹ המונח 'אונו' מתפרש מלשון 'כוח', 'עוצמה' (כמו 'ויאמר אֶפְרַיִם אֶךְ עֲשֵׂרְתִי מִצֹּאתִי אוֹן לִי כֹל יְגִיעִי לֹא יִמְצְאוּ לִי עוֹן אֲשֶׁר חִטָּא') (הושע י"ב, ט), אולם גם ההוראה האחרת של המילה רמזה כאן – מלשון שקר ורשעות (כמו המשך נבואת הושע שם: "אם גִּלְעָד אָן אֶךְ שָׁאן הַיּוֹ" (י"ב, יב). מעניין שלאחר שינוי השם שני של יעקב לישראל בבית אל נולד בנו בנימין שאמו קראה לו 'בן אוני'.

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

	לפני ויפריץ לרב ויברך ה' אתה לרגלי ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי.	
--	--	--

ל"ב, ל: "וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם".

אונקלוס: "ושאל יעקב ואמר חוי כען שמך ואמר למה דנן את שאל לשמי וברוך יתיה תמן".

המיוחס ליונתן: "ושאיל יעקב ואמר חוי כדון שמך ואמר למה דנן אנת שאל לשמי וברוך יתיה יעקב תמן".